

Xix Xap al CP Miguel Servet

El grup lleidatà va participar en el Projecte Moncada amb la representació del Conte de la Lletera.

Homenatge a Teresa Jassà

L'Ajuntament de Calaceit i el Museu Joan Cabré van recordar a la ceramista i poeta al 10 anys de la seua mort.

Trobada coral a Pena-roja

Els cors de la comarca del Matarranya ofereixen, en la desena edició, un concert de gran qualitat i èxit de públic.

DE LA FRANJA

Revista de les Comarques Catalanoparlants d'Aragó

2,30 €

Any 11 • núm. 92 • La Franja, gener de 2010

Bon Any i Bona Llei!

MARIA JOSÉ BUATAS GALLART

Pte de les Corts aragoneses del dia 17 de desembre de 2009

styliolocus Vint anys de la mort de Desideri Lombarte

EDITA:

ICF Iniciativa Cultural de FranjaC/ Pla. 4, 44610 Calaceit, Tel. 978 85 15 21
Associació Cultural del Matarranya
Consells Locals de la Franja
Institut d'Estudis del Baix Cinca-IEA
Centre d'Estudis Ribagorçans (CeRib)

DIRECTOR:

Mário Sasot
msasote@yahoo.es

GESTIÓ I ADMINISTRACIÓ:

Cèlia Badet

CAP DE REDACCIÓ I

MAQUETACIÓ GRÀFICA:

Isabel Calaf • T. 661 470 457
tempsdefranja@telefonica.net

CONSELL DE REDACCIÓ:

Antoni Bengochea, José Miguel
Gràcia, Artur Quintana, Lluís
Rajadell i Carles Sancho
(el Matarranya). Rosa Arqué,
Susanna Barquín, Marta Canales,
Jaume Casas, Pep Labat i Carme
Tarragó (el Baix Cinca). Carles
Barrull, Glòria Francino i Josefina
Motis
(la Llitera i la Ribagorça).
Carme Messeguer (PPCC).

FOTOGRAFIA:

Pep Labat, Sidrid Schmidt Von der
Twer i Ricard Solana

OPINIÓ:

Susanna Barquín, Esteve Betrià,
Tomàs Bosque, Josep A. Carrégal,
Miquel Estaña, Quim Gibert, Merxe
Llop, Marc Martí, Juli Micolau,
Joaquim Montclús, Francesc Ricart,
Carles Sancho, Ramon Sistac,
Natxo Sorolla, Carles Terès i
Joaquim Torrent.

SUBSCRIPCIONS I PUBLICITAT:

978 85 15 21

IMPRESSIÓ I PRODUCCIÓ:

Gràfiques del Matarranya, SL
grafiques@matarranya.com

DIPÒSIT LEGAL: TE-88/2000

ISSN: 1695-7709

EN VENDA A:

Albelda

Estanc Conchita

Calaceit

Papereria Abàs

El Torricó

Llibreria Pilarín

Fraga

Llibreria Badia i Llibreria Cabrera

Girona

Llibreria Les Voltes

Lleida

Llibreria de la Generalitat

Mequinensa

Papereria González

Reus

Llibreria Gaudí

Saldí

Llibreria Panadés i Llibreria Sorolla

Saragossa

Papereria Germinal. C/ Sepulcro, 21

Tamarit

Estanc Patrito

Tortosa

Llibreria El Temple

Vall-de-roures

Llibreria Serret

Ja tenim Llei de Llengües

El passat 17 de desembre es va aprovar la tan esperada, tan demandada i tan necessària Llei de Llengües. En primer lloc cal agrair a tots el que han treballat per a què el projecte haja pogut veure la llum (partits polítics, institucions i persones que han lluitat força perquè es reconegue la dignitat i la riquesa cultural i lingüística d'Aragó) els seus esforços i aportacions, i cal felicitar-nos tots plegats per haver aconseguit aquesta fita necessària per al camí d'una real i efectiva normalització que esperem no trigue tan com aquesta Llei.

No són tot flors i violes en aquest text. Als col·lectius que representa ICF els hagués agradat que l'aragonès i el català es declarassen cooficials, i no només llengües pròpies i històriques, tal com ho hem reclamat des de sempre.

Repasant els diferents articles, valorem positivament l'obligació que s'imposa al Govern i a les diferents institucions públiques de garantir els drets dels parlants i el dret a l'ensenyament en tots els nivells, d'evitar la discriminació per parlar una llengua diferent del castellà, de conservar el patrimoni lingüístic aragonès, etc.

Emperò, la no obligació d'aprendre a escola la llengua pròpia, tot i que sembla molt tolerant i democràtic, pot posar a alguns alumnes en posició d'inferioritat envers altres que pot tindre repercussions negatives en la seua socialització dins del seu entorn i en la seua carrera professional.

La repetició constant a la Llei de la frase "llengües i modalitats lingüístiques d'Aragó" pot donar l'efecte de que es posa més l'accent en les peculiaritats locals (molt importants) que en la normalització, el contrari del que passa amb el castellà, la qual cosa és una altra font de possible discriminació.

Amb referència, tant al Consell General de les Llengües, com a l'Acadèmia del Català i a la del

Aragonès, que la Llei preveu, pensem que la seua elecció serà essencial per al posterior desenvolupament de la Llei. Esperem que a més de ser «fild-legs, juristes, sociòlegs, personalitats de les lletres, de l'ensenyament, de la recerca lingüística o dels àmbits social o cultural de la Comunitat aragonesa», sàpiguen català i/o aragonès. Hom podria imaginar que alguns dels membres de la Real Academia Española no sabessen castellà?

Les relacions dels ciutadans de les zones d'ús predominant d'aquestes llengües amb les diferents administracions i les recomanacions i obligacions de que als mitjans de comunicació públics s'hagen d'utilitzar l'aragonès i el català en determinats espais i horaris, són aspectes prou ben recollits en la llei que cal desenvolupar aviat i amb efectivitat per a donar un salt qualitatiu en l'ús públic d'aquestes llengües.

La possibilitat que la Llei dona als Ajuntaments per proposar al Consell General de Llengües la denominació de la varietat lingüística del Municipi cal entendre-ho com una concessió pòstuma o una victòria pírrica del PAR que no pot tindre conseqüències disgregadores si la Llei es desenvolupa amb normalitat. Igualment cal dir de la «Acadèmia de la Llengua Catalana a l'Aragó» si els seus membres treballen sense fissures científiques amb l'IEC.

Ja tenim Llei de Llengües, amb els seus aspectes positius i les seues mancances, les quals ens obligaran a treballar amb més esforç, interès i fermesa per a aconseguir la seua íntegra aplicació i, quan es pugui, el seu millorament.

Cal que les dissensions que hi ha entre els dos socis del govern regional no retarden la seua publicació oficial al BOA i els conseqüents plaços d'aplicació. El que cal desenvolupar en aquesta legislatura és crucial per que els avenços aconseguits no puguin donar passes enrere en el futur.

Rètol electrònic que ix a la pantalla informativa de la Farmàcia Bosqued, al Passeig de la Independència número 16, de Saragossa.

s u m a r i

2

Editorial

3

Salutació del director
Cartes dels lectors

4

El Matarranya

7

El Baix Cinca

10

Debat

12

La Llitera i la Ribagorça

14

Cultura

15

Tema del mes

16

Aragó

17

Gent de Franja

18

Països Catalans

19

Opinió:
Un pas més

salutació del director

Com podreu apreciar amb un ràpida ullada a aquest número, ha sortit gairebé monotemàtic, potser perquè no podia ser d'altra manera. No tots los dies ni tots los anys s'aprova a l'Aragó una llei que traia a la llum i reconeix uns drets lingüístics. Alguns fa més d'un quart de segle que l'anàvem demanant i exigint.

Una llei de mínims que no satisfà totes les nostres aspiracions «quart seculars».

Malgrat tot, molt soroll mediàtic i ciutadà ha generat la seua tramitació, debat i aprovació a la capital del regne. Alguna cosa deu tenir quan els guardians de les essències uniformadores, i que sempre han ignorat la nostra existència, han nyagolat tant.

Penso que la llei pot ser un instrument útil per a avançar en el camí de l'equiparació del català i l'aragonès a altres llengües del món com el castellà, en consonància amb el més elemental dels drets humans, si es dotés aviat d'un pressupost viable i es desenvolupen en terme i forma els corresponents decrets i reglaments i els organismes previstos.

I, és clar, sempre que aquests organismes (Consell Superior de les Llengües, Acadèmies, etc.), siguin una font d'iniciatives i foment de grups de treball que posen en marxa una normalització real i no es queden en meres poltrones per a culs agraiats.

Com diem a la portada, "Bon any i bona Llei!". És un desig. De tots dependrà que es complixque.

Mário Sasot

cartes dels lectors

Una llàstima

La «Galeria de personatges» del *TdF* núm. 89 estava dedicada a Laura Satué Catalán, «jotera i coblista». Vaig poder escoltar-la amb dos cantadors maellans més lo passat 5 de desembre a la Germandat de Maella en un magnífic concert conjunt oferit per cinc rondalles baix-aragoneses (Alcanyís, Chiprana, Aiguaviva, Nonasp i Maella), en què es van alternar les peces instrumentals i les cantades. Les expectatives respecte a la jove jotera, segons la trajectòria i els premis exposats a la semblança de Mário Sasot, se'm van quedar curtes: excel·lent veu acompanyada per una perfecta posada en escena i immillorable conducció de l'espectacle. Va cantar també una jota en aragonès «en homenaje a nuestra fabla», però va faltar la jota en català que ella deu de cantar tan bé. Censura de les rondalles castellanoparlants? Autocensura per por de la llengua oficial castellana? Una llàstima!

M. D. Gimeno

Qui ha de tenir el comandament de la TV?

Recordo que el primer camí que vam portar la nostra filla al cine Florida, ara fa molts anys, la nena des de la seua butaca va fer lo gest de mirar amunt i avall i davant i darrera com si entre els espectadors busqués una persona en concret; després va girar lo cap cap a nosaltres i va dir: "Astí, qui té el mando?". I és que la situació que estem vivint a Fraga en la TV3 fa pensar en aquesta anècdota. Tinc la desagradable sensació que algú, una persona en concret, té el comandament a distància de la tele i decideix de manera absoluta què és el que els fragatins podem veure o no,

de manera arbitrària. Hi ha un anunci que es correspon en la campanya d'Acció Cultural del País Valencià, «televisió sense fronteres» (per la TV3 al País Valencià) que ho exemplifica molt bé: ix un comandament a distància i a poc a poc li van caient els botons i s'escolta, més o menys, referint-se als canals, «Aquest no el veuràs perquè no m'agrada com parlen... i aquest perquè no m'agrada com pensen... i aquest perquè no m'agrada el que fan...». I és que la llibertat d'elecció és una moneda de dos cares; si la girem, trobem la llibertat d'expressió, dret fonamental al qual no hauríem de renunciar en cap circumstància. Per tot això, crec que els nostres representants no es poden permetre el luxe de no considerar les 2.000 peticions (1.700 entrades a data d'avui al registre de l'ajuntament) de ciutadans majors d'edat (no es va deixar firmar els menors encara que molts ho van sol·licitar) tant a nivell municipal com autonòmic. Actualment, és l'ajuntament el que facilita la recepció d'aquests canals a través d'un reemissor. No sé si això és il·legal, al·legal o immoral, però ara s'està fent en analògic i no passa res. De fet, a Saidí, Torrent i Mequinensa es veuen en TDT i tampoc passa res.

L'únic que es demana és la substitució de l'aparell analògic per un de digital i que, si és realment necessari, s'intensifiquen los contactes amb el Govern d'Aragó, ja que una mitjana de 7 peticions diàries demanant el mateix, des del 23 d'abril, mereixen més atenció. I és que a molts fragatins, no mos agradaria comprovar que, el pròxim 12 de gener, després de quatre anys de peticions, algú mos ha pres el comandament a distància de la tele.

Pep Labat

Què tenen en comú Rosa Díez i l'Heraldo?

La imatge de la Rosa Díez donant suport a la causa d'Aminatou Haidar és el summum de la incoherència. Ella, que ha creat un partit exclusivament per combatre les cultures no castellanes de l'Estat espanyol. Un comentari a la web de l'Avui ho deia ben clar: "Si, per un gir de la història, el Sàhara encara avui depengués d'Espanya i estigués constituït com a comunitat autònoma [...], aquesta senyora deixaria de donar suport a qualsevol causa sahrauí. Al contrari, és probable que només s'interessés per aquella terra per fer-hi prevaldre les lleis i bandera espanyoles, la llengua castellana i la constitució. Tot en nom del no nacionalisme, això sí."

Un altre cas flagrant d'incoherència és l'*Heraldo de Aragón*. Amb el tema de Pere el Gran, ha encetat l'enèsima campanya en contra de Catalunya (de fet la campanya és permanent. Només canvia el motiu). Tot plegat s'acompanya d'algun escrit sobre la "història veritable" segons l'índic G. Fatás. El que no em quadra és que aquest afany de "veritas" no l'aplica a la filologia. Enlloc d'això publica una immensa majoria d'articles i notícies que ataquen la realitat lingüística de la Franja, ignorant sense cap rubor allò que diu la mateixa Universitat de Saragossa. Ho sento pels periodistes honrats que hi treballen (algun d'ells amic meu), però la línia editorial de l'*Heraldo* fa que no tingui cap credibilitat a casa meua. Igual que la Rosa Díez.

Carles Terès

Calaceit va oferir un emotiu homenatge a Teresa Jassà

Àngel Crespo i Elsa Arana són recordats també en les mateixes jornades

■ Ricard Solana

Teresa treballant al seu taller de Calaceit

El divendres 27 de novembre, dintre de les jornades «Encuentro para el recuerdo» organitzades per l'Ajuntament de Calaceit i el Museu J. Cabré, es va recordar la ceramista i escriptora Teresa Jassà en el desè aniversari de la seua mort, esdevinguda el desembre de 1999.

Antón Castro, crític d'art i periodista que havia entrevistat l'autora; Ignacio Micolau, amic de la família Jassà i estudiós de l'obra de Santiago Vidiella (oncle de Teresa Jassà); Fidel Ferrando, autor del catàleg de l'exposició *El mundo de Teresa Jassà* i Darío Vidal, periodista, exconseller de Cultura del Govern d'Aragó i amic de Teresa, van recordar en una taula redona la personalitat i l'obra de l'artista.

S'hi va destacar el seu paper com a agitadora cultural en els primers anys de la Democràcia, la seua obra com a ceramista en uns temps en què poques dones aconseguien sobreixir en el món de l'art i, sobretot, la personalitat d'una dona amable, que cultivava l'amistat i que acollia a tots aquells que s'atansaven al seu taller.

Ignacio Micolau i Mercè Gimeno van donar especial

importància al suport de Teresa Jassà a la reivindicació de la llengua catalana a l'Aragó. Fou una de les signats de la Declaració de Mequinensa (1984) i membre des de bon començament de l'Associació Cultural del Matarranya.

En el mateix acte es va presentar la reedició del poemari de Teresa Jassà *Eixam de poemes*, editat per Gràfiques del Matarranya en col·laboració amb l'Ajuntament de Calaceit i l'Associació Cultural del Matarranya. Mercè Gimeno, que ja havia prologat el llibre en la primera edició, va fer una exposició sobre la temàtica tractada per Jassà en la seua obra literària i, a la vegada, Jaume Gimeno va llegir diferents poemes destacats del llibre.

L'homenatge es va cloure amb l'apertura de l'exposició que Teresa Jassà va llegir a l'Ajuntament del seu poble, «Barajando temas de Goya», al Museu J. Cabré, un conjunt d'obres en homenatge al pintor aragonès.

Les jornades van continuar al llarg del cap de setmana amb la presentació, dissabte 28, del número 92 de la revista *Tiària* a

càrrec de Raúl-Carlos Maicas, qui en representació de l'Institut de Estudios Turolenses, entitat editora de la revista, va assenyalar que havien trobat adequat presentar la revista a Calaceit per acostar la publicació, en aquest número dedicada a la vida i l'obra de l'escriptor Àngel Crespo, als veïns calaceitans de l'escriptor. La seua viuda, Pilar Gómez Bedate, va fer un recorregut a través de l'evolució de l'obra poètica de Crespo i explicà allò que els enamorà de Calaceit i els decidí a comprar-hi una casa i instal·lar-s'hi llargues temporades en tornar de l'exili sud-americà.

El matí de diumenge, familiars i amics de la periodista Elsa Arana Freire, qui també havia volgut passar els últims anys de la seua vida a Calaceit, li van retre un emotiu homenatge amb motiu del primer aniversari de la seua mort.

Al fossar de Calaceit, on està enterrada Elsa Arana, es va fer una ofrena de flors i una lectura de poemes en el seu record. En acabat, al Saló de Plens de l'Ajuntament, Ileana Enesco, neboda de la periodista, va fer un recorregut per la vida i la tasca periodística d'Arana. Finalment, Javier Satué, amic de la periodista glossà també diversos aspectes de la seua personalitat i, diferents persones de públic, totes amigues de l'homenatjada va coincidir emocionades a destacar sobretot la seua independència com a persona i la gran capacitat per escoltar els amics. Li agradava de reunir-los a casa seua per conversar, però sobretot per escoltar allò que li volien explicar.

La diputada i les llengües

Si el PAR hagués llogat als seus elements més visceral, per a aturar la Proposició de Llei de Llengües, no s'hagueren esmarrat massa del que hi va fer la diputada Herrero. Perquè la de Calanda és una astralera de mà espargint odi a grapats contra els veïns catalans i el nom de la nostra llengua. I després de tanta vehemència i contradiccions, anuncià l'abstenció del seu grup, votació que es podria repetir en la votació definitiva de la Llei. Ja vorem quin profit treu el PAR en eixa guerra bruta muntada contra el sentit comú i la decència política, quan a moltes viles on ells tenen amanta presència, no paren de fer-se activitats en català. I als pobles governats per PAR i PP s'ensenyava des de fa anys a les escoles. Sembla que els promotors d'esta campanya arriben massa tard. Perquè ja és impossible aturar l'apocada llei presentada a les Corts, i molt menys l'ample moviment cultural que s'estén per tot l'Aragó on tenim llengua pròpia. I del que el mateix Sr. Biel ha dit fa uns dies: «*es un asunto del que a veces se habla "muy visceralmente" y del que no se sabe que se vienen haciendo cosas desde hace 25 años sin queja*». Efectivament, vint-i-cinc anys d'ensenyament a les escoles, dotzenes d'escriptors premiats dintre i fora d'Aragó, centenars d'estudis i llibres publicats, suport institucional creixent, recuperació de l'autoestima en la joventut, presència continuada i en augment als mitjans de comunicació... I la diputada, continua *in albis*, sense entendre com sem la gent d'una part ben grossa del Baix Aragó.

Tomàs Bosque

Gran nevada a Beseit

■ Susana Antolí

Com a blanc preludi nadalenc, la neu va colgar la comarca del Matarranya el 13 i 14 de desembre, amb doblàries que a pobles com Beseit van arribar al mig metre. El camp, assedegat per la sequera, va agrair la millor de les precipitacions, ja que la

neu no serà només aigua d'un dia, sinó que la saó mantindrà la terra abeurada pel que quede d'hivern.

La nevada va dur l'alegria als més menuts, lliures d'escola per unes hores i amb tot el temps del món per omplir los carrers

de ninots, així com als grans, que encara que sigue només per uns dies, podem gaudir d'un paisatge nou i retrobar-nos amb la infantesa llançant alguna que altra bola de neu. Com diuen los vells: «neu per nadals, no demanos més regals».

Els jocs tradicionals entren a les escoles de la comarca

■ Arnau Timoneda

El Departament de Patrimoni de la Comarca del Matarranya ha iniciat enguany el projecte «Jocs Tradicionals del Matarranya per a xiquets i xiquetes» en què, a més, col·laboren els diferents centres rurals agrupats i col·legis de la comarca i les associacions de jubilats. El projecte intenta recuperar, donar a conèixer i dinamitzar els jocs tradicionals com a part important del nostre patrimoni cultural. En les VI Jornades Culturals del Matarranya celebrades durant la segona quinzena del mes de novembre es va presentar la iniciativa al Centre Cultural de la Portellada amb la xarada: *A què jugaven els nostres iaïos?* a càrrec de Carles Sancho i, posteriorment, hi va haver una demostració de jocs tradicionals on van poder participar menuts i grans. Es va saltar la

Joc de birles

corda, fer córrer la rodanxa, saltar la ratlleta, tirar les birles i provar sort als ossets. Abans d'acabar l'any el Departament de Patrimoni té previst fer arribar gratuïtament a tots els escolars i mestres un arxivador amb diverses fitxes de jocs per a totes les edats i els materials necessaris per

anar dinamitzant la seua pràctica. Els primers jocs que apareixeran en les fitxes seran: 'un dos tres pica paret', 'los xancos', 'la rodanxa', 'la ratlleta', 'les birles' i 'la xarranca'. Cada any s'ampliaran els jocs amb l'entrega de noves fitxes.

Desena Trobada a Pena-roja de les Corals del Matarranya

■ Artur Quintana

El dia sis de desembre, com cada any, s'ha celebrat la Trobada Coral de la Comarca del Matarranya que va per la seua desena edició. Enguany ha tingut lloc a l'església de Sant Maria la Major de Pena-roja. L'Associació de les Corals del Matarranya, que presideix na Margarita Celma, és formada per set corals: la Coral Thymiatèria de Calaceit, el Grup Kinèssis, el Cor de Cambra de Beseit, la Coral de Massalió, la Coral de Sant Miquel de Valljunquera, la Coral Francisco Turull de Queretes i la Coral de la Freixneda. A Pena-roja, enguany, n'hi han actuat cinc, i han estat acompanyades per l'orquestra MOMA i els Gaiters La Pegalosa de la Terra Alta. Com és tradició d'aquestes trobades cada coral ha cantat tres cançons escollides del seu repertori, amb bona presència de la cançó popular del Matarranya històric —*Maria la cistellera, Sant Josep se fa vellet, Ai, xiquetes, si baixàreu,...*—, ja que, com és ben sabut un dels propòsits de les corals és promoure precisament el cançoner popular de la nostra terra, tant de temps menystingut, no solament per les institucions, sinó també per la població en general. A continuació totes les corals juntes, acompanyades pels gaiters i l'orquestra, han cantat, en estrena absoluta, la composició *Matarranya* de Víctor Rebullida, composició feta a partir de la coneguda cançó popular matarranyenca:

*Lo senyor Ramon
enganye les criades.
Lo senyor Ramon
enganye tot lo món.*

En acabat d'una breu pausa s'ha procedit a l'atorgació de la «Menció honorífica Miguel de

Les Corals del Matarranya

Aguilar» al compositor Víctor Rebullida per la seua obra citada. Aqueixa menció és entesa per a difondre la cançó popular del Matarranya històric gràcies a la creació, per part de músics d'anomenada, de composicions inspirades en el cançoner popular matarranyenc. L'actual premiat, Víctor Rebullida, va nàixer a Saragossa el 1963 i allí va fer estudis musicals al conservatori. Té especial interès en el cant coral. De la seua abundosa producció destacaré la composició *Becqueriana* per a flauta i piano i orquestra de corda, feta per encàrrec del festival internacional «Veruela Música Viva» del 2000. Una altra coneguda obra seua és *Música para Buñuel* representada a la ciutat de Luxemburg, entre altres llocs, l'any 2005. Per encàrrec de l'associació Corals del Matarranya ha escrit *Matarranya* per a cor, orquestra de corda, orquestra de cambra, dolçaina i tabal.

Es procedí també a l'atorga-

ment de premis per part de les moltes autoritats presents a la trobada —President de la Diputació de Terol, President de la Comarca del Matarranya, Batlle de Pena-roja, entre altres— als directores de les corals, orquestra i gaiters, així com als solistes. Les corals interpretaren tot un seguit de cançons populars matarranyenques, molt ben acollides pel públic que omplia l'enorme nau de Santa Maria. Finalment es va presentar el CD *Música Tradicional del Matarranya* acabat d'editar per les Corals del Matarranya i que conté les composicions de les nou anteriors «Mencions honorífiques Miguel de Aguilar», així com una tria de cançons populars del Matarranya històric. Malgrat les dificultats de tot ordre amb que topa la cançó popular en general, i més quan és en la nostra llengua catalana, és un goig de veure com se'n poden celebrar deu trobades successives, fer deu composicions d'inspiració matarranyenca, editar llibres i cedés, i

com el cant coral segueix amb força i entusiasme a la comarca. És una alenada d'aire fresc i una senda oberta a l'esperança.

Les presentadores de la Trobada alternaren la llengua castellana amb la catalana amb un cert predomini de la primera. El discurs d'agraïment del compositor Víctor Rebullida va ser en castellà i el de cloenda de na Margarita Celma en català. Tots ells, tant si parlaven en castellà com en català, en referir-se a aquesta darrera llengua la van anomenar sempre pel seu nom: català. Això és una obvietat, però vistos els aires que corren, calia consignar-ho. Es va fer una crida a participar activament en les corals, així com en la pràctica de la cançó popular matarranyenca. La Trobada Coral ha editat un programa molt ben dissenyat i amb una detalladíssima notícia sobre l'activitat musical d'en Víctor Rebullida.

Volem TV3 per TDT a la comarca

■ Pep Labat

L'Institut d'Estudis del Baix Cinca IEA va enviar una nota de premsa recordant que el proper dia 12 de gener es produirà l'apagada analògica en la seua totalitat, i com a conseqüència, molts pobles de la Franja deixaran de veure TV3 i Canal 33 principalment, únics canals de TV que emeten íntegrament en la nostra llengua. A més, en aquest comunicat, manifesta la seua preocupació per la falta d'indicis reals de solució del tema tant a nivell municipal com autonòmic després de més de quatre anys de peticions i gestions per part d'aquesta i altres entitats de Fraga i malgrat que ha estat una proposta àmpliament recolzada per la ciutadania.

L'IEBC IEA va iniciar aquesta campanya el passat 23 d'abril a Fraga amb l'eslògan «Volem TV3 per TDT al Baix Cinca». L'objectiu d'aquesta iniciativa era, per una part, conscienciar la població de la capital del Baix Cinca sobre el problema que portarà el canvi de les emissions analògiques de TV a les digitals: la impossibilitat de rebre el senyal de les cadenes de la Corporació Catalana de Tele-

visió (TV3, 33, Súper 3 i 3/24), canals amb molt d'èxit, i que gairebé se sintonitzen des del naixement de TV3, ara fa 25 anys. Per una altra, es volia pressionar l'Ajuntament de Fraga i el Govern d'Aragó per a què, d'acord amb les seues possibilitats i/o competències, solucionessen el problema el més aviat possible.

Per això, es van repartir adhesius amb l'eslògan i unes targetes -instància dirigides a l'alcalde de Fraga demanant que aportés una solució al problema el més aviat possible. Aquestes missives, que s'han presentat una a una al registre municipal superen les 1700 -set peticions diàries, dissabtes i diumenges inclosos, des del començament de la campanya fins el mes de desembre.

L'Ajuntament de Fraga facilita en l'actualitat la recepció dels canals a través d'un remissor de titularitat municipal que amplifica el senyal captat d'un repetidor. El consistori fragatí adoptà aquesta solució per la particular situació de la ciutat a la vall del riu Cinca, emplaçament que impedeix que aquesta arribi de manera natural com

Francesc Mauri, l'home del temps de TV3

a alguns pobles de la comarca del Baix Cinca. La solució "municipal" a aquest canvi tecnològic passaria per substituir el remissor analògic per un de digital, que és tècnicament senzill i barat ja que la inversió no superaria els 6.000 euros.

Per la seua part, hi ha indicis que apunten que el Govern d'Aragó ha portat a terme converses amb la Generalitat de

Catalunya amb l'objectiu d'arribar a un acord de reciprocitat entre els canals catalans i els aragonesos (Aragón TV).

Per últim, és important informar que l'IEBC-IEA ha anunciat que, en el cas que a partir de gener no es rebí el senyal dels canals de la corporació per TDT, farà una crida a la mobilització ciutadana a tots els nivells: social, cultural i políticoelectoral.

Es compleixen dos anys de la presentació de Gran Scala

■ Redacció

Fa dos anys es va conèixer l'existència de Gran Scala, el macro projecte que havia de salvar a Aragó de l'oblit i del "retard" que acumula des de fa anys i en particular a l'especialment oblidada i «reclada» zona dels Monegres. Va ser en una presentació pública i amb tots els luxes, pagada amb diners de totes i tots els aragonesos.

En aquests dos anys el Govern d'Aragó ha creat una llei a mesura perquè es puguin construir casinos sense límit en el territori aragonès i s'han començat a pagar part de les opcions de compra dels terrenys a la gent d'Ontinyena. Però ningú no s'ha preocupat de buscar la veritat de Gran Scala. Segons la Plataforma d'oposició al projecte, en els últims

anys hem assistit al fracàs de grans centres d'oci que tan de moda es van posar durant els noranta i no és bo que es torne a incórrer en l'error. Dos anys després de la presentació del projecte, la Plataforma denuncia la falta d'informació, l'absència d'estudis (socials, econòmics, energètics, mediambientals, de població, etc.) sobre l'impacte del projecte a

la Comarca, la falta de participació ciutadana i la impossibilitat d'un debat seriós i serè entorn del model de desenvolupament que es vol per a les zones rurals.

